

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3138/2018. (IV. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróság Gazdasági Csoport 8.G.301.904/2016/9. számú ítélete, a Fővárosi Törvényszék 1.Gf.75.026/2017/5. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.VII.21.718/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság, jogi képviselője (dr. Szabó-Nagy Péter ügyvéd, Szabó-Nagy Ügyvédi Iroda, 1016 Budapest, Zsolt utca 6/C) útján – 2017. november 14-én az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Pesti Központi Kerületi Bíróság Gazdasági Csoport 8.G.301.904/2016/9. számú elsőfokú ítélete, a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Gf.75.026/2017/5. számú jogerős ítélete, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VII.21.718/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó szerint az ítéletek és a végzés ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, II. cikkével, illetve XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt Egyezmény (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye, rövidítve: EJE) 6. cikk (1) bekezdésével és 13. cikkével, illetve ezen egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkével.
- [2] 2. Az indítványozó gazdasági társaság az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárás felperese volt; az alapul fekvő jogvita alapja a következő tényállás volt. A későbbi indítványozó felperes jogelődje, egy természetes személy kölcsönadóként kölcsönszerződést kötött a B. gazdasági társasággal mint kölcsönvevővel, mely szerint határozott időre egymillió forint kölcsönt ad neki, melyet az a tőke visszafizetésekor évi 24%-os mértékű kamattal együtt köteles visszafizetni. A kölcsönszerződés megkötésére a H. gazdasági társaság irodájában került sor úgy, hogy a szerződést papír alapon a kölcsönadó csak napokkal később kapta kézhez, addig egy, a kölcsönvevő gazdasági társaság által kiállított számlával igazolta ezen összegű készpénz átadását. A kölcsönvevő gazdasági társaság és a H. gazdasági társaság irodája azonos címen volt, az irodában a H. gazdasági társaság munkavállalói is dolgoztak, a két cég vezető tisztségviselői szintén azonosak voltak. 2015-ben az illetékes bíróság mind a B. gazdasági társaság, mind a H. gazdasági társaság felszámolását elrendelte. A felszámolási eljárásokban sem a felperesi jogelőd, sem a későbbi panaszos felperes nem jelentett be a felszámolók részére hitelezői igényt. A két jogi személy felszámolásának elrendelését követően, 2015 októberében a kölcsönadó természetes személy az egymillió forintra és annak kamataira szóló követelését ellenérték fejében a felperes indítványozóra engedményezte. Az engedményezés másnapján a felperes a Befektető-védelmi Alapot (a továbbiakban: BEVA), melynek a H. gazdasági társaság a tagja volt, kártalanítás címén egymillió forint kifizetésére szólította fel. A BEVA e követelésnek 90 napon belül nem tett eleget, ezt követően a panaszos kft. keresetet nyújtott be, és kérte a bíróságot, hogy kötelezze a BEVA-t ezen összeg, valamint annak törvényes kamatai, továbbá az igényérvényesítéssel kapcsolatban felmerült, tétélesen megjelölt költségei megtérítésére, mivel az indítványozó szerint a BEVA-t a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) 213. § (1) bekezdése, illetve 217. § (1) és (2) bekezdése alapján kártalanítási kötelezettség terheli.
- [3] A felperes elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a felperesi jogelőd magánszemély és a B. gazdasági társaság között nem jött létre szerződés, mivel a felperesi jogelőd sosem kívánt szerződéses kapcsolatba lépni a gazdasági társasággal. Másodlagosan pedig arra hivatkozott, hogy ha a szerződés létre is jött, az akkor is semmis, mivel színlelt, jó erkölcsbe ütközik, és tilos szerződésen alapul. A felperes szerint a H. gazdasági társaság és a B. gazdasági társaság alkalmazottai egymással akarategységben megtévesztették a felperesi jogelődöt. A szer-

ződés azért színlelt, mert a kölcsönszerződésen ugyan kölcsönvevőként a B. gazdasági társaság képviselője szerepel, azonban a felperesi jogelőd a kölcsönszerződés tárgyát képező készpénzt a H. gazdasági társaság fiókjában, annak pénztárába fizette be, illetve a befektetési lehetőségről szóló tanácsadásra a H. gazdasági társaság vezérigazgatójának a szobájában került sor. A B. gazdasági társasággal megkötött szerződés tehát színlelt szerződés, azaz semmis, az egy, a H. gazdasági társasággal megkötött szerződést leplez, mivel valójában nem kölcsönszerződés megkötése, hanem befektetési szolgáltatás nyújtása történt a H. gazdasági társaság részéről. A B. gazdasági társaság továbbá nem volt pénzügyi intézmény, befektetési tevékenységet nem végezhetett, ezért az általa kötött szerződés semmis, azt mint tilos szerződést a H. gazdasági társaság nem közvetíthette volna. Ezek alapján a befektetésre átvett pénzzel valójában a ténylegesen szerződő H. gazdasági társaság lett volna köteles elszámolni; a felszámolási eljárás megindítása után pedig az alperes BEVA lenne köteles az átvett pénz és annak törvényes kamatai összegéig kártalanítani a felperesi jogutódot mint engedményest.

- [4] A Pesti Központi Kerületi Bíróság Gazdasági Csoport 8.G.301.904/2016/9. számú, 2016. szeptember 16-án meghozott ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a szerződést a felperesi jogelőd ténylegesen nem a H. gazdasági társasággal, hanem a B. gazdasági társasággal kötötte. E szerződés kölcsönszerződés, mely nem szenved nyilvánvaló érvénytelenségi hibában, amely a semmisség hivatalból történő megállapítását kellett volna, hogy maga után vonja. A szerződés érvénytelenségének megállapítására mindazonáltal lehetőség van, de erre nem ez a per, hanem egy, a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti, a B. gazdasági társasággal szemben megindított per szolgálhat alapul. A jelen perben érvényesíteni kívánt igényeknek előfeltétele ezen érvénytelenítési perben az érvénytelenség megállapítása; ez utóbbi kérdést azonban a BEVA mint alperes ellen indított kártalanítás iránti perben eldönteni nem lehet. Mivel tehát a szerződés fennáll, így kártalanítás csak a B. gazdasági társaságtól kérhető, a BEVA-tól csak akkor, ha a nem fizető cég egy olyan befektetési szolgáltató, amely a BEVA tagja. Mivel csak a H. gazdasági társaság (volt) a BEVA tagja, a B. gazdasági társaság nem, ezért a BEVA elleni igény a B. gazdasági társasággal kötött, érvényes kölcsönszerződés alapján nem érvényesíthető.
- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes fellebbezett, és kérte, hogy a másodfokú bíróság helyezze hatályon kívül azt. Arra hivatkozott, hogy keresetében azt kívánta igazolni, hogy a felperes jogelődjé a H. gazdasági társaságot kereste meg befektetési szándékával, a B. gazdasági társaságról korábban nem hallott, vele semmilyen szerződést nem kívánt kötni. Az elsőfokú bíróság a felperes indítványa ellenére nem vizsgálta, hogy a H. gazdasági társaság tulajdonosi köre által létrehozott B. gazdasági társaság megtevesztette a H. gazdasági társasághoz befektetési céllal forduló ügyfeleket, illetve a felperes valamennyi bizonyítási indítványát mellőzte. Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában pusztán a kölcsönszerződés érvénytelensége vonatkozásában tett megállapításokat, annak ellenére, hogy a felperes keresete nem erre irányult, ezzel pedig megsértette a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségét, mivel nem a felperes által előadott tényállást minősítette.
- [6] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Gf.75.026/2017/5. számú, 2017. április 7-i jogerős ítéletével a fellebbezést alaptalannak találta, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet szerint „az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta, annak alapján a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetése is helytálló, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által kifejtett indokokkal is maradéktalanul egyetértett. Az elsőfokú bíróság a Pp. 221. §-ában szabályozott indokolási kötelezettségének mindenben eleget tett.” Így egyetértett a törvényszék az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperesi jogelőd a B. gazdasági társasággal szerződött, és nem a H. gazdasági társasággal, ezért annak megállapítása, hogy a megkötött kölcsönszerződés színlelt szerződés volt, mely valójában egy, a H. gazdasági társasággal megkötött befektetési szolgáltatási szerződést leplezett, csak egy, az érvénytelenség megállapítása iránti perben lehetséges. Mivel a szerződő fél nem az alperes BEVA tagja volt, így a BEVA-val szembeni kártalanítási igény megalapozatlan. A törvényszék szerint „helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy [...] a felperes ezen tényállításait jelen perben kereseti kérelem hiányában nem is lehetett vizsgálni, így a felperes által indítványozott bizonyítást is helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság”. „Helytálló továbbá az elsőfokú bíróság okfejtése arra vonatkozóan is, hogy a perbeli kölcsönszerződés nem szenved olyan nyilvánvaló érvénytelenségi hibában, mellyel kapcsolatban a bíróság hivatalból észlelhette volna a semmisséget.”
- [7] A jogerős ítélettel szemben a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, azt azonban a Kúria Pfv.VII.21.718/2017/2. számú, 2017. szeptember 19-én kelt végzésével mint törvényben kizártat hivatalból elutasította, mivel a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték (egyezően a kereseti kérelemmel) egymillió forint, a Pp. 271. § (2) bekezdése szerint pedig nincs helye felülvizsgálatnak olyan vagyoni jogi ügyben, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték a hárommillió forintot nem haladja meg.

- [8] 3. Az indítványozó már a felülvizsgálati eljárás folyamatban léte alatt alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz a jogerős ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt, azt azonban az Alkotmánybíróság nevében eljáró egyesbíró végzéssel visszautasította, mert a panasz a törvényi feltételeknek nem felelt meg, lévén felülvizsgálati eljárás volt folyamatban. Jelen – ismételten benyújtott – alkotmányjogi panaszindítvány benyújtására már ezen felülvizsgálati döntést követően került sor, így az egyéb befogadási feltételek vizsgálatának immáron nincs akadálya.
- [9] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kérte mind a Pesti Központi Kerületi Bíróság Gazdasági Csoport 8.G.301.904/2016/9. számú ítélete, mind a Fővárosi Törvényszék 1.Gf.75.026/2017/5. számú ítélete, mind a Kúria Pfv.VII.21.718/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó szerint e bírósági döntések ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, II. cikkével, illetve XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével, valamint – alkotmányjogi panaszban egyébként nem hivatkozható módon – nemzetközi szerződésekben foglalt rendelkezésekkel: az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. Cikk (1) bekezdésével és 13. cikkével, illetve ezen egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkével. Érvelésének lényege, hogy a másodfokú jogerős döntés részint szakszerűtlen, mivel a panaszos véleménye szerint a szerződés érvénytelensége „nyilvánvaló”, így annak megállapítása jelen eljárásban is lehetséges lett volna, sőt az a bíróságok kötelezettsége lett volna, melyeknek hivatalból észlelniük kellett volna a kölcsönszerződés semmisségét; részint jogszerűtlen, mivel a kereseti kérelemben, majd a fellebbezésben foglalt petitumokról a bíróságok ténylegesen nem döntöttek. Az Alaptörvény és az EJE említett rendelkezéseit sérti tehát az, hogy a bíróságok nem állapították meg, hogy a BEVA-t mint alperest kártalanítási kötelezettség terheli, mivel ténylegesen a felperesi jogelőd a BEVA tagjával, a H. gazdasági társasággal szerződött, nem pedig a B. gazdasági társasággal. Ezzel kapcsolatban az indítványozó megismételte a kereseti kérelmében foglaltakat, vagyis hogy a felperesi jogelőd a H. gazdasági társaság irodáját kereste fel, e gazdasági társaság vezető tisztségviselőjével tárgyalt, és ténylegesen befektetési szolgáltatási szerződés megkötésére irányult a szándéka. Továbbá érvelése szerint sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem rendelkezett a kereseti kérelméről; a bíróságok azt vizsgálták, hogy milyen jogviszony volt a felperesi jogelőd és a B. gazdasági társaság között, ahelyett, hogy azt vizsgálták volna, hogy a felperesi jogelőd által a H. gazdasági társaságnak átadott pénzeszköz e befektetési szolgáltató birtokába került-e, illetve azzal képes volt-e elszámolni.
- [10] Mivel az elsőfokú bíróság a panaszos szerint valójában nem a kereseti kérelemtől döntött, és a felperes bizonyítási indítványait nem vizsgálta, illetve ehhez kapcsolódóan nem tett eleget indokolási kötelezettségének sem, ezért eljárása sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. Mivel pedig a másodfokú bíróság a fellebbezés azon érveit, miszerint az elsőfokú bíróság mindezek miatt, továbbá a szerződés semmisségének hivatalból történő megállapításának mellőzése okán jogsértő ítéletet hozott, nem vette figyelembe, sőt kifejezetten megerősítette az elsőfokú bíróság érveit mind az egyes bizonyítási indítványok, mind a kereseti kérelem egésze elutasítása vonatkozásában, illetve ehhez kapcsolódóan ő sem tett eleget indokolási kötelezettségének, ezért az megsértette ugyanezen Alaptörvényben biztosított jogot, valamint a hatékony jogorvoslathoz való, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogot is. Az Alaptörvény II. cikke szerinti emberi méltósághoz való jog sérelme pedig a panaszos szerint azáltal következett be, hogy a másodfokú bíróság irreálisan rövid időt hagyott a felperesnek a másodfokú tárgyaláson jogi álláspontja kifejtésére, többször felszólította, hogy térjen a tárgyra, tiszteletlenül beszélt vele, mindezzel pedig megítélése szerint „megalázó légkört” alakított ki a tárgyaláson.
- [11] 4. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz alkalmas-e az érdemi elbírálásra, azaz megfelel-e a befogadási feltételeknek. Ennek alapján a következő megállapításokra jutott.
- [12] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett utolsó (jelen esetben a Kúria által hozott) bírósági döntést követő 60 napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvénynek az indítványozó véleménye szerint megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány tartalmaz érdemi indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, illetve bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel

- [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 27. § b) pont]. Az indítványozó jogosultnak tekinthető [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó érintettnek tekinthető (Abtv. 27. §).
- [13] Nem fogadható be azonban a panasz, ha az nem veti fel annak a lehetőségét, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt volna, illetve hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéssről volna szó (Abtv. 29. §). Jelen esetben megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 27. §-a szerinti panasz keretében a bíróságok tényállás-megállapítási, bizonyítékértékelési és jogértelmezési tevékenységét támadja, érvelése pedig az érdemi döntések és a pervezetés tartalmi kritikáját foglalja magában; a panasz érdemi alkotmányjogi okfejtést nem tartalmaz. A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése (beleértve a bizonyítási indítványokról történő pervezető döntések meghozatalát is), valamint a jogszabályok értelmezése azonban a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [14] Mindemellett az Alkotmánybíróság jogszabályi rendelkezések nemzetközi szerződésbe ütközését alkotmányjogi panaszjelzésben nem vizsgálhatja. Emiatt az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikk (1) bekezdésével és 13. cikkével, illetve ezen egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkével kapcsolatos petitumok vizsgálatára nem kerülhetett sor. A B) cikk (1) bekezdése ezenkívül nem Alaptörvényben biztosított jog; arra alkotmányjogi panaszban hivatkozni csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotás tilalma vagy a kellő felkészülési idő követelménye sérelme esetén lehet, melyek egyrészt a támadott bírói döntések vonatkozásában eleve fel sem merülhetnek, lévén azok a jogalkotásra és a jogalkotás termékeire: a jogszabályokra, illetve jogszabályi rendelkezésekre vonatkozhatnak, másrészt a B) cikk (1) bekezdésének sérelmével kapcsolatos, alkotmányjogilag értékelhető indokolást a panaszos nem is adott elő. Ugyancsak nem adott elő a panaszos alkotmányjogilag értékelhető indokolást a Kúria támadott végzése alaptörvény-ellenességére vonatkozóan sem; így az Alkotmánybíróság ezen petitumot e vonatkozásban is visszautasította.
- [15] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróság Gazdasági Csoport 8.G.301.904/2016/9. számú ítélete, a Fővárosi Törvényszék 1.Gf.75.026/2017/5. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.VII.21.718/2017/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. április 10.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2073/2017.

